

УКРАЇНА

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ
ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ
(НКРЕКП)**

вул. Смоленська, 19, м. Київ, 03057, тел./факс: (044) 277-30-47, тел.: (044) 204-48-27
e-mail: box@nerc.gov.ua, веб-сайт: www.nerc.gov.ua

Валківська міська рада

вул. Харківська, 16, м.Валки,
Харківська обл., 63002

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП, Регулятор), розглянула лист від 15.01.2021 № 02-18/52, та в межах компетенції повідомляє.

Щодо цін на електроенергію для побутових споживачів (населення)

Відповідно до статті 5 Закону України «Про ціни і ціноутворення» до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері ціноутворення належить проведення державної цінової політики та здійснення державного регулювання цін. При цьому, державні регульовані ціни повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації)).

Статтею 13 цього закону встановлено, що державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України відповідно до його повноважень шляхом установлення, зокрема обов'язкових для застосування суб'єктами господарювання фіксованих цін.

Законом України «Про ринок електричної енергії» визначено, що функціонування ринку електричної енергії здійснюється на принципах недискримінаційного ціно- та тарифоутворення, що відображає економічно обґрунтовані витрати, а ціни та тарифи на ринку електричної енергії, що регулюються державою, повинні бути встановлені з урахуванням вимог цілісності ОЕС України, економічно обґрунтованих та прозорих витрат відповідного учасника ринку електричної енергії та належного рівня норми прибутку.

Звертаємо увагу, що економічно обґрунтована вартість електричної енергії для кінцевого споживача має включати в себе вартість її закупівлі на ринках електричної енергії, вартість послуги з передачі електричної енергії, вартість послуги з розподілу електричної енергії та вартість послуги постачальника електричної енергії.

Законами України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Закон про НКРЕКП) та «Про ринок електричної енергії» визначені повноваження Регулятора на

ВАЛКІВСЬКА МІСЬКА РАДА

Вхідний № 874/02-18

ВІД 16 02 20 21 р.

UB

НКРЕКП

№1366/16.1.3/7-21 від 08.02.2021

ринку електричної енергії, серед яких відсутні повноваження щодо встановлення цін (тарифів) на електричну енергію для побутових споживачів (населення).

З метою збереження фіксованої ціни на електричну енергію для побутових споживачів, постановою Кабінету Міністрів України від 05.06.2019 № 483 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії» (далі – постанова № 483) на ДП «Гарантований покупець», ДП «НАЕК «Енергоатом», ПрАТ «Укргідроенерго» та постачальників універсальних послуг покладено спеціальні обов'язки для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії (далі – ПСО), що передбачає надання послуг із забезпечення доступності електричної енергії побутовим споживачам.

Відповідно до постанови № 483 (у редакції постанови до 28.12.2020), фіксована ціна на електричну енергію для побутових споживачів встановлюється Кабінетом Міністрів України. До прийняття рішення щодо встановлення фіксованої ціни така ціна застосовувалась на рівні тарифів на електричну енергію для побутових споживачів (з урахуванням тарифів, диференційованих за періодами часу), які діяли станом на 30 червня 2019 року.

Отже, до прийняття Кабінетом Міністрів України відповідного рішення для побутових споживачів застосовувались тарифи на електричну енергію, які діяли станом на 30 червня 2019 року та встановлені постановою НКРЕКП від 26.02.2015 №220 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню», зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 02.03.2015 за № 231/26676, з урахуванням тарифів, диференційованих за періодами часу відповідно до Порядку застосування тарифів на електроенергію, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 23.04.2012 № 498, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 23.04.2012 за № 599/20912.

Постанова № 483 (в редакції постанови до 28.12.2020) діяла до 01.01.2021. Таким чином, у разі її не продовження, ціна на електроенергію для побутових споживачів формувалась би на ринкових умовах.

Разом з цим повідомляємо, що 28.12.2020 прийнято постанову Кабінету Міністрів України № 1325 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 483», згідно з якою продовжено дію ПСО до 31 березня 2021 року, та встановлено з 01 січня до 31 березня 2021 року фіксовані ціни на електричну енергію для побутових споживачів на рівні 168 копійок за 1 кВт•год (з урахуванням податку на додану вартість).

Необхідно відмітити, що зазначена ціна на електричну енергію для побутових споживачів не покриває всі складові витрати на виробництво та постачання електричної енергії побутовим споживачам.

Також варто зазначити, що на сьогодні головним механізмом забезпечення соціального захисту населення в умовах підвищення цін та тарифів на житлово-комунальні послуги залишається програма житлових субсидій, передбачена Положенням про порядок призначення житлових субсидій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 року № 848 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 року № 807), згідно з якою держава компенсує сім'ям витрати на оплату житлово-комунальних послуг у межах соціальної норми житла та соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами.

Водночас наголошуємо, що пунктом 15 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок електричної енергії» визначено категорію «вразливі споживачі». Так, вразливі споживачі – це побутові споживачі, визначені у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку, які мають право на передбачені Законом підтримку для відшкодування витрат на оплату спожитої електричної енергії та/або захист від відключення у певні періоди.

Згідно зі статтею 61 Закону «Про ринок електричної енергії» вразливі споживачі мають право на передбачену Законом підтримку для відшкодування витрат на оплату спожитої електричної енергії у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Порядок захисту вразливих споживачів, зокрема визначає категорії вразливих споживачів, порядок обліку вразливих споживачів та обсяг адресної допомоги для категорій вразливих споживачів.

Отже, на думку НКРЕКП, питання додаткової соціальної підтримки вразливих споживачів має бути врегульовано шляхом розробки та прийняття такого Порядку.

Щодо ціни природного газу

Правові засади функціонування ринку природного газу України, заснованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав споживачів та безпеки постачання природного газу, визначає Закон України «Про ринок природного газу» (далі – Закон).

Відповідно до Закону з 01.10.2015 НКРЕКП не має повноважень щодо забезпечення проведення цінової політики на ринку природного газу (в частині встановлення цін на природний газ).

Крім того, відповідно до статті 3 Закону ринок природного газу функціонує на засадах вільної добросовісної конкуренції, крім діяльності суб'єктів природних монополій, та за принципами, зокрема, забезпечення високого рівня захисту прав та інтересів споживачів природного газу, у тому числі забезпечення першочергового інтересу безпеки постачання природного газу, вільної торгівлі природним газом та рівності суб'єктів ринку природного газу незалежно від держави, згідно із законодавством якої вони створені, вільного вибору постачальника природного газу.

Закон передбачає, з одного боку, державне регулювання монопольних ринків (транспортування, розподіл, зберігання природного газу), з іншого – розвиток вільної добросовісної конкуренції на товарному ринку природного газу. Тобто, на оптовому і роздрібному ринках природного газу має діяти принцип вільного ціноутворення (крім випадку, коли з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу покладені спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України), що передбачено частиною другою статті 12 Закону.

Так, згідно з положеннями частини другої статті 12 Закону постачання природного газу здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

Згідно з абзацом першим частини першої статті 11 Закону, з метою забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу на суб'єктів ринку природного газу у виключних випадках та на визначений строк можуть покладатися спеціальні обов'язки в обсязі та на умовах, визначених Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 затверджено Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного

газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (далі – Положення № 867).

Положенням № 867 (із змінами) покладались спеціальні обов'язки, зокрема, до 01 серпня 2020 року на постачальників природного газу, які придбали природний газ у НАК "Нафтогаз України" відповідно до цього Положення, - постачати такий природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України "Міжнародний дитячий центр "Артек" і звітувати про його використання на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням.

При цьому, до 01 серпня 2020 року роздрібна ціна на природний газ, за якою постачальники природного газу на яких було покладено спеціальні обов'язки, здійснювали постачання природного газу вищезазначеним споживачам, у тому числі побутовим споживачам, визначалась відповідно до Положення № 867 (із змінами).

Таким чином, з 01 серпня 2020 року роздрібна ціна на природний газ, зокрема для побутових споживачів, не визначається на підставі Положення №867, а вільно встановлюється між постачальником та споживачем, тобто є договірною.

Разом з тим, відповідно до пункту 41¹ постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (із змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2021 № 25 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України») встановлено з 1 лютого 2021 року на період дії карантину, але не довше ніж до 31 березня 2021 року, граничну ціну на природний газ за договорами постачання між побутовими споживачами та постачальниками, у тому числі постачальником «останньої надії», на рівні 6 гривень 99 копійок за 1 куб. метр (з урахуванням податку на додану вартість та плати за транспортування магістральними газопроводами до внутрішніх точок виходу з газотранспортної системи).

При цьому зазначаємо, що відповідно до Закону, питання щодо ціноутворення на природний газ, зокрема, для побутових споживачів, не відноситься до компетенції НКРЕКП.

Щодо тарифу на послуги розподілу природного газу

Відповідно до пункту 3 частини третьої статті 4 Закону до компетенції Регулятора на ринку природного газу належить, зокрема, затвердження та оприлюднення у встановленому порядку методологій визначення тарифів на послуги розподілу та встановлення (зміна) тарифів, які повинні забезпечити необхідні інвестиції в газорозподільні системи.

Разом з цим, відповідно до положень пункту 13 частини першої статті 17 Закону про НКРЕКП для ефективного виконання завдань державного регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг Регулятор, зокрема, встановлює державні регульовані ціни і тарифи на товари (послуги) суб'єктів природних монополій та інших суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на ринках у сферах енергетики та комунальних послуг, якщо відповідні повноваження надані Регулятору законом та змінює їх за результатами перевірки або моніторингу.

Як встановлено частиною шостою статті 4 Закону ціни на ринку природного газу, що регулюються державою, зокрема тарифи на послуги розподілу природного газу, повинні бути:

- 1) недискримінаційними;

2) прозорими;

3) встановленими з урахуванням вимог цілісності газотранспортної системи виходячи із економічно обґрунтованих та прозорих витрат відповідного суб'єкта ринку природного газу та з урахуванням належного рівня рентабельності, а також, де це можливо, встановленими з урахуванням зіставлення з показниками аналогічних категорій регульованих цін, встановлених Регулятором для інших суб'єктів ринку природного газу, або таких, що діють на ринках природного газу інших держав.

Визначення та розрахунок тарифу на послуги розподілу природного газу здійснюється відповідно до Методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу, затвердженою постановою НКРЕКП від 25.02.2016 № 236 (далі – Методика).

Згідно положень Методики тариф на послуги розподілу природного газу розраховується за одиницю річної замовленої потужності, як відношення планованої річної тарифної виручки (планований дохід суб'єкта господарювання на планований період для фінансування його обґрунтованих витрат, пов'язаних з наданням послуг розподілу природного газу) до загальної планованої річної замовленої потужності розподілу природного газу ліцензіата.

Положеннями статті 37 Закону встановлено, що Оператор ГРМ відповідає за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання у належному стані та розвиток (включаючи нове будівництво та реконструкцію) газорозподільної системи, якою він користується на законних підставах.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону газорозподільна система (далі – ГРМ) – технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.

Згідно положень розділу II Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494 (зі змінами) (далі – Кодекс), до складу ГРМ входять споруди і пристрої на газопроводах від місця надходження природного газу в ГРМ до пунктів призначення (об'єктів споживачів або суміжних Операторів ГРМ), зокрема, ГРМ включають:

газопроводи, зокрема підземні та/або надземні, високого, середнього та низького тиску;

обладнання для зниження тиску і підтримання його на заданому рівні, зокрема ГРП та ШРП;

установки електрохімічного захисту від корозії;

лінії технологічного зв'язку, споруди, обладнання автоматизованих систем контролю та управління технологічними процесами і установок електрохімічного захисту;

переходи через природні і штучні перешкоди (автомобільні дороги, залізниці, канали тощо);

будівлі та споруди для забезпечення експлуатації та оперативного обслуговування ГРМ;

споруди газорозподільних мереж, зокрема колодязі, запірна арматура, компенсатори, конденсатозбірники, контрольні трубки, контрольно-вимірювальні пункти, футляри, розпізнавальні і сигнальні знаки тощо.

При цьому, єдине джерело покриття витрат Операторів ГРМ як суб'єктів природної монополії, що необхідні для провадження діяльності з розподілу природного газу – тариф на послуги розподілу природного газу.

Планування витрат, що включаються до планованої тарифної виручки, здійснюється у розрахунку на рік, виходячи з обґрунтованих потреб суб'єкта господарювання з розподілу природного газу у планованому періоді, з урахуванням державних і галузевих нормативів використання палива, електроенергії, матеріалів, норм та розцінок з оплати праці, норм амортизації, витрат на управління та обслуговування газорозподільних систем, ставок податків, зборів (обов'язкових платежів), прогнозного індексу цін виробників промислової продукції і споживчих цін у планованому періоді, необхідних обсягів робіт при обслуговуванні, утриманні та експлуатації газорозподільної системи та її складових, що знаходяться на балансі підприємства (розподільні газопроводи, обладнання для зниження тиску і підтримання його на заданому рівні, зокрема ГРП та ШРП, переходи через природні і штучні перешкоди (автомобільні дороги, залізниці, тощо), запірна арматура, автоматизовані системи контролю та управління технологічними процесами, тощо).

За рахунок цих коштів забезпечується робота газових мереж, експлуатація газового обладнання, підтримується цілодобова робота аварійних служб.

Крім того варто зазначити, що розмір тарифу на послуги розподілу природного газу для кожного Оператора ГРМ залежить від розміру планованої річної замовленої потужності розподілу природного газу, що використовується споживачами відповідного Оператора ГРМ.

Аналіз основних макропоказників економічного і соціального розвитку України свідчить про суттєве зростання вартості палива, електроенергії, сировини, основних і допоміжних матеріалів, запасних частин, купованих комплектувальних виробів, напівфабрикатів та інших матеріальних ресурсів, необхідних для забезпечення основного технологічного процесу, які можуть бути безпосередньо віднесені до послуг розподілу природного газу.

Окремою проблемою Оператора ГРМ є велика плінність кадрів. Збереження висококваліфікованого персоналу є запорукою безаварійної експлуатації газорозподільних систем. Так, тарифами на послуги розподілу природного газу передбачено приведення середньої заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника Оператора ГРМ до рівня середньої заробітної плати в розрахунку на одного штатного працівника, зайнятого у промисловості на території діяльності газорозподільного підприємства або зайнятого у промисловості України, з урахуванням прогнозних індексу споживчих цін та індексу зростання номінальної середньомісячної заробітної плати працівників, скоригованого на індекс споживчих цін (індекс зростання реальної середньомісячної заробітної плати), відповідно до прогнозу економічного і соціального розвитку України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671.

Таким чином, формування тарифу на послуги розподілу природного газу відповідного Оператора ГРМ здійснюється виходячи з економічно обґрунтованих витрат суб'єкта господарювання та напряму залежить від рівня його витрат на обслуговування газорозподільних мереж та їх складових, обсягу робіт, що виконуються для їх обслуговування а також розміру планованої річної замовленої потужності розподілу природного газу, незалежно від витрат суміжного газорозподільного підприємства.

АТ «Харківгаз» було подано до НКРЕКП заяву та відповідний пакет документів щодо встановлення (перегляду) тарифу на послуги розподілу природного газу в розмірі 4,57 грн за 1 м³ на місяць (без ПДВ).

Заяви та документи, що до них додаються, перевіряються НКРЕКП щодо їх відповідності вимогам Методики та положенням чинного законодавства. Разом з цим, Регулятором проведено аналіз поданих документів та результатів ліцензованої діяльності газорозподільних підприємств за попередні роки та здійснено відповідні розрахунки тарифів на послуги розподілу природного газу. Зазначені розрахунки були здійснені з урахуванням забезпечення Операторам ГРМ відшкодування обґрунтованих витрат, необхідних для забезпечення сталого функціонування ГРМ, обслуговування та підтримки технічного стану пристроїв, установок, мереж, а також системних об'єктів згідно з вимогами законодавства, підтримання необхідного тиску в трубопроводах, запобігання можливим витокам газу та недопущення аварійних ситуацій.

Варто зазначити, що відповідно до положень статті 16 Закону про НКРЕКП проекти рішень Регулятора з питань встановлення цін (тарифів), крім проектів рішень про встановлення «зеленого» тарифу» підлягають відкритому обговоренню.

НКРЕКП проводить відкриті обговорення проектів рішень з питань встановлення тарифів/змін до них, розгляд зауважень та пропозицій до проектів рішень, що мають ознаки регуляторних актів, та проектів рішень з інших питань, у прозорий та недискримінаційний спосіб з метою досягнення балансу інтересів споживачів, ліцензіатів і держави, забезпечення безперешкодного доступу споживачів, замовників, ліцензіатів, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, організацій, що представляють інтереси споживачів, громадських організацій, засобів масової інформації та інших заінтересованих осіб до інформації та їх обізнаності на засадах гласності, відкритості, добровільності та свободи висловлювань.

Згідно з вимогами чинного законодавства, на засіданні НКРЕКП, яке відбулося у формі відкритого слухання 09.12.2020, було схвалено проект постанови «Про встановлення тарифу на послуги розподілу природного газу для АТ «Харківгаз» (далі – Проект постанови), який разом з обґрунтовуючими матеріалами було оприлюднено на офіційному вебсайті НКРЕКП в мережі Інтернет з метою отримання зауважень та пропозицій.

22.12.2020 відбулися відкриті обговорення проекту постанови НКРЕКП «Про встановлення тарифу на послуги розподілу природного газу для АТ «Харківгаз», під час яких були розглянуті надані суб'єктами ринку природного газу та іншими зацікавленими особами пропозиції та зауваження до Проекту постанови.

Так, під час проведення відкритого обговорення Проекту постанови було обговорено надані зауваження та пропозиції із зазначенням позиції НКРЕКП щодо їх врахування або відхилення з метою досягнення балансу інтересів ліцензіата, споживачів та держави.

За результатами відкритого обговорення Проекту постанови, Регулятором враховано, зокрема, зменшення елементів витрат планованої річної тарифної виручки, пов'язаних з використанням природного газу на нормативні та виробничо-технологічні втрати/витрати природного газу та власні потреби, та витрат на оплату праці.

Згідно з вимогами чинного законодавства 30.12.2020, на засіданні НКРЕКП, що проводилось у формі відкритого слухання, постановою № 2782 встановлено економічно обґрунтований тариф на послуги розподілу природного газу для АТ «Харківгаз» на рівні 1,90 грн за 1 м³ на місяць (без ПДВ).

Разом з цим, враховуючи соціальне напруження у суспільстві, чисельні звернення громадян України, Регулятором прийнято рішення про перегляд тарифів на

послуги розподілу природного газу низки газорозподільних підприємств, у тому числі АТ «Харківгаз».

Постановою НКРЕКП від 30.01.2021 № 133 внесені зміни до постанови НКРЕКП від 30.12.2020 № 2782 та з 01 лютого 2021 року зменшений розмір тарифу на послуги розподілу природного газу для АТ «Харківгаз» до 1,79 грн за 1 м³ на місяць (без ПДВ).

Тарифи на послуги розподілу природного газу повинні забезпечувати газорозподільні підприємства коштами, необхідними для роботи газорозподільних систем, експлуатації газового обладнання, підтримки цілодобової роботи аварійних служб для запобігання можливим витокам природного газу та недопущення аварійних ситуацій.

Член НКРЕКП

О. Кривенко